

Wczoraj i dziś, 4

Rozkład materiału do historii dla klasy 4 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”. Opracował dr Tomasz Maćkowski.

*Gwiazdką oznaczono tematy dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

Temat	Materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej. Uczeń:	Liczba godzin
Rozdział II: Od Piastów do Jagiellonów			
1. Mieszko I i chrzest Polski	<ul style="list-style-type: none"> – słowiańskie pochodzenie Polaków – legendarne początki państwa polskiego – księżę Mieszko I pierwszym historycznym władcą Polski – małżeństwo Mieszka I z Dobrawą – chrzest Mieszka I i jego znaczenie – znaczenie terminów: <i>plemię, dynastia, Słowianie, Piastowie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – zna legendy o początkach państwa polskiego (II.2) – sytuuje w czasie i opowiada o księciu Mieszku i czeskiej Dobrawie – chrzcie Polski (IV.1) – Piastowie. [...] Ród Piastów – legendy związane z rodem (treści dodatkowe – 1) – Chrzest Polski. [...] (treści dodatkowe – 2) 	1
2. Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski	<ul style="list-style-type: none"> – misja świętego Wojciecha w Prusach – zjazd gnieźnieński i pielgrzymka cesarza Ottona III – wojny Bolesława Chrobrego z sąsiadami i przyłączenie nowych ziem – koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski – znaczenie terminów: <i>poganin, misja, relikwie, cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o Bolesławie Chrobrym – pierwszym królu – i zjeździe w Gnieźnie (IV.2) – [...] Misja św. Wojciecha. [...] (treści dodatkowe – 2) 	1

*W średniowiecznym klasztorze	<ul style="list-style-type: none"> – zakony chrześcijańskie – życie w klasztorze – wpływ zakonów na rozwój średniowiecznego rolnictwa – rola zakonów w rozwoju wiedzy i średniowiecznego piśmiennictwa – najstarsze zakony na ziemiach polskich i ich znaczenie – znaczenie terminów: <i>post, klasztor, skryptorium, pergamin</i> 	4. Zakony w Polsce. Rozwój piśmiennictwa i rolnictwa (temat dodatkowy, nieobowiązkowy)	1
3. Polska Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> – Kazimierz Wielki ostatnim królem z dynastii Piastów – reformy Kazimierza Wielkiego – zjazd monarchów w Krakowie – ucztą u Wierzyńka – umocnienie granic państwa – <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i> – utworzenie Akademii Krakowskiej – znaczenie terminów: <i>uniwersytet, żak</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o ostatnim z Piastów – Kazimierzu Wielkim (IV.3) – sytuuje w czasie i opowiada o [...] krakowskich żakach (IV.5) 	1
*Rycerze i zamki	<ul style="list-style-type: none"> – średniowieczni rycerze i ich rola – od pazia do rycerza – uzbrojenie rycerskie – funkcje i wygląd zamków – turnieje i obyczajowość rycerska – kodeks rycerski 	5. Zamki i rycerze. Znaczenie, uzbrojenie, obyczaje (temat dodatkowy, nieobowiązkowy)	1
4. Jadwiga i Jagiełło – unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> – objęcie władzy przez Jadwigę – zasługi Jadwigi dla polskiej kultury, nauki i sztuki – przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie – zagrożenie ze strony Krzyżaków – okoliczności objęcia władzy w Polsce przez Władysława Jagiełłę – skutki zawarcia unii polsko-litewskiej – znaczenie terminów: <i>unia, Jagiellonowie</i> 	– sytuuje w czasie i opowiada o królowej Jadwidze, Władysławie Jagielle, [...] unii polsko-litewskiej [...] (IV.4)	1

5. Zawisza Czarny i bitwa pod Grunwaldem	<ul style="list-style-type: none"> – Zawisza Czarny jako wzór rycerza – bitwa pod Grunwaldem i biorący w niej udział rycerze – znaczenie terminów: <i>rycerz, miecz, kopia, herb, kodeks honorowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o [...] Zawiszy Czarnym [...] i zwycięstwem grunwaldzkim (IV.4) – [...] rycerze. Znaczenie, uzbrojenie, obyczaje (treści dodatkowe – 5) 	1
6. Mikołaj Kopernik – wielki astronom	<ul style="list-style-type: none"> – Mikołaj Kopernik i jego życie – odkrycie Mikołaja Kopernika i powiedzenie: <i>wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię</i> – dokonania Kopernika spoza dziedziny astronomii – znaczenie terminu „astronomia” 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o Mikołaju Koperniku [...] (IV.5) 	1
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału II			2
Rozdział III: Wojny i upadek Rzeczypospolitej			
1. Jan Zamoyski – druga osoba po królu	<ul style="list-style-type: none"> – kariera polityczna Jana Zamoyskiego – kariera wojskowa Jana Zamoyskiego – Zamość – miasto stworzone przez Jana Zamoyskiego – Akademia Zamojska – <i>Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie</i> – znaczenie terminów: <i>szlachta, kanclerz, hetman, Carstwo Rosyjskie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o Janie Zamoyskim – wodzu i mężu stanu (IV.6) – Złoty wiek kultury polskiej. [...]. (treści dodatkowe – 6) 	1
2. XVII wiek – stulecie wojen	<ul style="list-style-type: none"> – potop szwedzki, rola Stefana Czarnieckiego – obrona Jasnej Góry i rola przeora Augustyna Kordeckiego – król Jan III Sobieski i jego zwycięstwa nad Turkami – rola husarii w polskich sukcesach militarnych – znaczenie terminów: <i>potop szwedzki, husaria, wielki wezyr, odsiecz, epidemia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o bohaterach wojen XVII wieku – przeorze Augustynie Kordeckim, hetmanie Stefanie Czarnieckim i królu Janie III Sobieskim (IV.7) 	1

*Czasy stanisławowskie	<ul style="list-style-type: none"> – ideały epoki oświecenia – dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego – ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej i jej znaczenie – kultura doby stanisławowskiej oraz jej przedstawiciele – „obiady czwartkowe” 	9. Obiady czwartkowe króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Rozkwit kultury za ostatniego króla (temat dodatkowy, nieobowiązkowy)	1
3. Tadeusz Kościuszko na czele powstania	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja Rzeczypospolitej w XVIII w. – Konstytucja 3 maja – rozbiory Rzeczypospolitej przeprowadzone przez Rosję, Prusy i Austrię – dowództwo Tadeusza Kościuszki w powstaniu w 1794 r. – bitwa pod Racławicami i rola kosynierów – klęska powstania i III rozbiór Rzeczypospolitej – znaczenie terminów: <i>reformy, rozbiory, konstytucja, powstanie, kosynierzy, zaborcy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o Tadeuszu Kościuszcze i kosynierach spod Racławic (IV.8) – zna [...] najważniejsze święta narodowe i państwowe, potrafi wytłumaczyć ich znaczenie (II.1.) 	1
4. Józef Wybicki i hymn Polski	<ul style="list-style-type: none"> – losy Polaków po upadku Rzeczypospolitej – Legiony Polskie we Włoszech i panujące w nich zasady – generał Jan Henryk Dąbrowski i jego rola w stworzeniu Legionów Polskich – Józef Wybicki – autor <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> – znaczenie słów <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> – <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> hymnem Polski – znaczenie terminów: <i>emigracja, legiony, hymn państwowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o Janie Henryku Dąbrowskim i Józefie Wybickim oraz polskim hymnie (IV.9) – zna symbole narodowe ([...] hymn narodowy), [...] (II.1) 	1
5. Romuald Traugutt i powstanie styczniowe	<ul style="list-style-type: none"> – Romuald Traugutt – życie przed wybuchem powstania styczniowego – branka i wybuch powstania styczniowego – wojna partyzancka 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o Romualdzie Traugutcie i powstańczym państwie (IV.10) 	1

	<ul style="list-style-type: none"> – funkcjonowanie państwa powstańczego – Romuald Traugutt dyktatorem powstania – represje po upadku powstania styczniowego – znaczenie terminów: <i>zabór rosyjski, branka, państwo podziemne, wojna partyzancka, zesłanie</i> 		
6. Maria Skłodowska-Curie – polska noblistka	<ul style="list-style-type: none"> – edukacja M. Skłodowskiej-Curie na ziemiach polskich – tajne nauczanie i Latający Uniwersytet – kariera naukowa M. Skłodowskiej-Curie – Nagrody Nobla przyznane M. Skłodowskiej-Curie – polscy nobliści – znaczenie terminów: <i>tajne nauczanie, Nagroda Nobla, laureat</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o laureatce Nagrody Nobla – Marii Skłodowskiej-Curie (IV.11) 	1
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału III			2
Rozdział IV: Ku współczesnej Polsce			
1. Józef Piłsudski i niepodległa Polska	<ul style="list-style-type: none"> – działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową – udział Legionów Polskich i Józefa Piłsudskiego w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej – odzyskanie niepodległości przez Polskę – walki o ustalenie granic II Rzeczypospolitej i Bitwa Warszawska – Józef Piłsudski naczelnikiem państwa – Narodowe Święto Niepodległości – znaczenie terminów: <i>II Rzeczpospolita, Naczelnik Państwa, Rzeczpospolita</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuuje w czasie i opowiada o Józefie Piłsudskim i jego żołnierzach (IV.12) – Bitwa Warszawska. Ocalenie Polski przed najazdem bolszewickim (treści dodatkowe – 11) – zna [...] najważniejsze święta narodowe i państwowe, potrafi wytłumaczyć ich znaczenie (II.1.) 	1

*Bitwa Warszawska	<ul style="list-style-type: none"> – Rosja Sowiecka i komunizm – wojna polsko-bolszewicka – Bitwa Warszawska i jej legenda – 15 sierpnia – Święto Wojska Polskiego – znaczenie terminów: <i>Kresy Wschodnie</i> 	11. Bitwa Warszawska. Ocalenie Polski przed najazdem bolszewickim (temat dodatkowy, nieobowiązkowy)	
2. Eugeniusz Kwiatkowski i budowa Gdyni	<ul style="list-style-type: none"> – problemy odrodzonej Polski – zaślubiny Polski z morzem – zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego na polu gospodarczym – budowa portu w Gdyni, Centralny Okręg Przemysłowy – Gdynia polskim „oknem na świat” – znaczenie terminów: <i>eksport, okręg przemysłowy</i> 	– sytuuje w czasie i opowiada o Eugeniuszu Kwiatkowskim i budowie Gdyni (IV.13)	1
3. Zośka, Alek i Rudy – bohaterscy harcerze	<ul style="list-style-type: none"> – wybuch II wojny światowej – sytuacja społeczeństwa polskiego pod niemiecką okupacją – Szare Szeregi (Zośka, Alek, Rudy) – akcja pod Arsenalem – batalion „Zośka” w powstaniu warszawskim – powstanie warszawskie jako wyraz patriotyzmu młodego pokolenia – znaczenie terminów: <i>okupacja, łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi</i> 	– sytuuje w czasie i opowiada o „Zośce”, „Alku”, „Rudym” i „Szarych Szeregach” (IV.14)	1
4. Pilecki i Inka – „żołnierze niezłomni”	<ul style="list-style-type: none"> – polityka Niemiec wobec ludności żydowskiej – obozy koncentracyjne – raporty Witolda Pileckiego – represje komunistów i śmierć Witolda Pileckiego – polityka komunistów wobec polskiego podziemia – postawa Danuty Siedzikówny, ps. Inka – znaczenie terminów: <i>obozы koncentracyjne, komunizm,</i> 	– sytuuje w czasie i opowiada o żołnierzach niezłomnych – Witoldzie Pileckim i Danucie Siedzikównie, „Ince” (IV.15)	1

	<i>opozycja antykomunistyczna, „żołnierze niezłomni”</i>		
5. Jan Paweł II – papież pielgrzym	<ul style="list-style-type: none"> – opozycyjna rola Kościoła w czasach komunizmu – wybór Karola Wojtyły na papieża – pielgrzymki papieża do ojczyzny – <i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i> – wsparcie Kościoła dla opozycji – Jan Paweł II jako papież pielgrzym – znaczenie terminów: <i>papież, konklawe, kardynał, pontyfikat</i> 	– sytuuje w czasie i opowiada o papieżu Janie Pawle II (IV.16)	1
6. „Solidarność” i jej bohaterowie	<ul style="list-style-type: none"> – kryzys PRL w latach 70. XX w. – działalność opozycyjna – strajki robotnicze i powstanie związku zawodowego „Solidarność” – bohaterowie „Solidarności” – L. Wałęsa, A. Walentynowicz, A. Gwiazda – wprowadzenie stanu wojennego i represje przeciwko opozycji – przełom 1989 r. i upadek komunizmu – znaczenie terminów: <i>strajk, związek zawodowy, „Solidarność”, stan wojenny, Okrągły Stół</i> 	– sytuuje w czasie i opowiada o „Solidarności” i jej bohaterach (IV.17)	1
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału IV			2